

Katarína Rusnáková

Jiří Ševčík: in Memoriam

On 2 April 2022, Jiří Ševčík died at the age of 82. Over the past three decades, few Czech art theoreticians and curators have been so interlinked as he with a spectrum of professional activities and work projects (exhibitions, conferences, publications) on the Slovak scene – by art theoreticians, curators, and artists. Here was a major personality in art theory, criticism, curation, education, and formation of expressive forms, a real mover in the vast landscape of contemporary Czech art; yet as the late 1980s passed into the 1990s and the 2000s, his influential theoretical conceptions and curatorial strategies had a prominent impact even on the community of curators, artists, and architects in Slovakia. He and his wife Jana were an exceptional authorial duo, a tandem of theory and curating, with Jana and Jiří Ševčík signifying a signature reliable for high professional quality and a reputation reaching beyond the Czech and Czechoslovak context into European dimensions.

Katarína Rusnáková is a curator and art historian. Since 2006 she has been Head of the Department of Art Theory and History at the Faculty of Fine Arts of the Academy of Arts in Banská Bystrica. She holds a Ph.D. in Art History (Palacký University in Olomouc, 2009). Rusnáková has curated more than 50 exhibitions, e.g. *Aspects/Positions: 50 Years of Art in Central Europe 1949 – 1999* (Vienna, Budapest, 1999 – 2000), *Invitation for a Visit* (Ilona Németh, Jiří Suruůvka), *La Biennale di Venezia 49, the Czech and Slovak Pavilion* (2001), *Jiří David: Apotheosis, La Biennale di Venezia 56, the Czech and Slovak Pavilion* (2015). Her book publications include: *In the Flow of Moving Images. Anthology of Electronic and Digital Art in the Context of Visual Culture* (2005), *History and Theory of Media Art in Slovakia* (2006), *Expanded Forms of Audience Reception of Digital Art* (2011), *Projected images in the digital age* (2018), *60/30 Selection of Texts on Contemporary Slovak and World Visual Art 1989 – 2019* (2019).

rusnukem@gmail.com

Katarína Rusnáková

Spomínanie na Jiřího Ševčíka

Druhého apríla 2022 zomrel vo veku 82 rokov Jiří Ševčík.¹ Málloktrý český teoretik umenia a kurátor bol v ostatných troch desaťročiach tak úzko prepojený rôznymi odbornými aktivitami a pracovnými projektmi (výstavy, konferencie, publikačná činnosť) so slovenskou scénou – výtvarnými teoretikmi a teoretičkami, kurátormi a kurátorkami a umelcami – ako práve on. Bol významným teoretikom umenia, kritikom, kurátorom, pedagógom a výraznou formotvornou osobnosťou, doslova hýbateľom v rozľahlom teritóriu súčasného vizuálneho umenia v Česku, pričom jeho vplyvné teoretické koncepcie a kurátorské stratégie mali na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov 20. storočia a počas deviatej dekády a nultých rokov 21. storočia markantný dosah aj na kurátorskú obec, umelcov a architektov na Slovensku. So svojou ženou Janou tvorili výnimočnú autorskú dvojicu, teoreticko-kurátorský tandem, kde signatúra Jana a Jiří Ševčíkovci znamenala stabilnú značku vysokej profesionálnej kvality s reputáciou presahujúcou československý a český kontext smerom do širších európskych dimenzií.

¹ Jiří Ševčík sa narodil 13. marca 1940 v Pardubiciach (Československo).

Tvorivé dráhy Jiřího Ševčíka

Aby sme si dokázali predstaviť osobnosť všestranne rozhladeného intelektuála a zároveň skromného, prívetivého kolegu Jiřího Ševčíka, oplývajúceho vitálnou energiou a neutíchajúcim vášnivým záujmom o súčasné české, slovenské a zahraničné vizuálne umenie, musíme si priblížiť základné súradnice Ševčíkových bohatých, vzájomne sa prelínajúcich teoretických, kurátorských, kritických a pedagogických dráh.

Po absolutoriu estetiky, bohemistiky a histórie na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe (1957 – 1962) pracoval ako redaktor časopisu *Architektura ČSSR* a v rokoch 1966 – 1990 sa stal vedeckým pracovníkom na Katedre teórie a dejín architektúry na Fakulte architektúry Českého vysokého učení technického v Prahe. Dôležitým iniciačným momentom v jeho akademickom kariére bolo zoznámenie sa s postmodernou architektúrou a teoretickými textami Roberta Venturiho a Charlesa Jencksa, čo prispelo k tomu, že sa stal propagátorom postmodernizmu – najskôr v architektúre a zakrátko od polovice osemdesiatych rokov aj v maľbe. Jiří a Jana Ševčíkovci rovnako zohrali dôležitú kurátorskú a teoretickú úlohu pri presadzovaní postmodernej maliarskej a sochárskej tvorby českej umeleckej skupiny Tvrdohlaví,² ktorá vznikla v roku 1987. Svojimi početnými textami pôsobili ako sprostredkovatelia rozširujúci nové teoretické myslenie v umenovednom teréne i v živej kurátorskej praxi. Pohotovo doň infiltrovali poznatky z medzinárodnej postmodernity, najmä nemeckého neoexpresionizmu skupiny Neue Wilde a talianskej transavantgardy. Ich teoretické texty venované problematike postmoderného umenia, ktoré publikovali na konci osemdesiatych rokov v časopise *Umění a řemesla*, sa stali dôležitými mienkotvornými teoretickými príspevkami a v pravom zmysle slova akými mentálnym kompasom predurčujúcim trajektórie myslenia v umenovednej sfére počas perestrojky.³ Jiří a Jana Ševčíkovci sa vždy zaujímali aj o slovenské vizuálne umenie a architektúru. Preto neprekvapí, že ich oslovili presvedčivé tvorivé snahy mladých slovenských umelcov, vtedy ešte študentov VŠVU v Bratislave – Martina Knuta, Gabriela Hošovského a Miloša Nováka, ktorí s Rudolfom Sikorom založili tvorivú skupinu *Syzýgia* (1988 – 1992).⁴ Ich prevažne maliarske diela, sochy, výnimočne aj inštalácie už smerovali k redukcii expresívnych motívov, uplatňovaniu stratégií vyprázdňovania sociálnej vyblednutosti, s snahou o definovanie problémov súvisiacich s identitou. Ševčíkovci boli tiež mimoriadne podnetnými diskutérmi a propagátormi nových tendencií a prejavov vizuálneho umenia, pravidelne sa zúčastňovali napríklad na neoficiálnych stretnutiach českých a slovenských architektov v Spišskej Kapitule, ktoré sa pravidelne konali od roku 1984.

Rozhodujúcim medzníkom v kariére Jiřího a Jany Ševčíkovcov sa stal rok 1989 a nasledujúce dve dekády. Diapazón ich odborných záujmov, činností a rozmanité polia pôsobnosti tvorili mimoriadne rozsiahly register odborných tvorivých aktivít. Vďaka svojej rozhladenosti, šírke poznania a citu pre vyhmatávanie nových umeleckých prístupov, ešte sa len črtajúcich pod hladinou tekutých a stále sa meniacich vln umenia, si získali status najdôležitejšej kurátorskej a teoretickej dvojice na českej výtvarnej scéne. Stali sa legendami, ktorých charakteristickými črtami boli antikonformizmus a opozícia voči konzervatívne umeniu a mysleniu. Sformulovali si

² Členmi skupiny Tvrdohlaví boli: Jiří David, Jaroslav Róna, František Skála, Čestmír Suška, Stanislav Diviš, Petr Nikl, Michal Gabriel, Stefan Milkov, Zdeněk Lhotský, Václav Marhoul. Skupina zanikla v roku 2001.

³ Nie náhodou, ale s presným zámerom vzhľadom na dobový kontext uverejnila Jana Geržová vo svojej antológii *Slovenské výtvarné umenie 1949 – 1989 z pohľadu dobovej literatúry* (Bratislava: VŠVU, afad press, 2006) text manželov Ševčíkovcov *Umění 80. let*. Pôvodný text bol publikovaný v časopise *Umění a řemesla*, 1988, č. 4, s. 67 – 76.

⁴ RUSNÁKOVÁ, Katarína. Neoexpresionizmus. In GERŽOVÁ, Jana a kol. *Slovník světového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia*. Bratislava: Kruh súčasného umenia Profil, 1999, s. 183. Jedným z rozhodujúcich dôvodov ukončenia združenia *Syzýgia* bol odchod výtvarníkov do súkromnej komerčnej sféry. Gabriel Hošovský a Miloš Novák založili tlačiareň i + i print v Bratislave a Martin Knut sa stal art directorom v reklamnej agentúre. Gabriel Hošovský v roku 2009 zostavil a vydal publikáciu *Syzýgia 1988 – 2008. Súvislosti, fakty, príbehy*, ktorú možno považovať za predohru k výstave s názvom *Syzýgia – Posledná výstava?* Vystavujúci: Gabriel Hošovský, Martin Knut, Miloš Novák, Rudolf Sikora. Umelecká beseda slovenská (Výstavná sieň SVU), Dostojevského rad 2, Bratislava, 15. 3. – 4. 4. 2010. Jana a Jiří Ševčíkovci boli kurátormi jednej časti výstavy s názvom *Príbehy a postredí*.

Jana a Jiří Ševčíkovci v roku 2018 pri preberaní Ceny ministerstva kultúry Českej republiky za prínos v oblasti výtvarného umenia. Foto: ČTK

a presadzovali špecifickú progresívnu „ševčíkovskú“ paradigmu vnímania, chápania, analyzovania a interpretovania súčasného vizuálneho umenia a rovnako ponúkali vitálne stratégie jeho prezentovania prostredníctvom osobitých kurátorských projektov – tematických kolektívnych alebo individuálnych výstav. Spochybňovali veľké idey a príbehy v prospech hybridnosti, neistoty a kritickej reflexie, rovnako popierali umenie ako lineárny príbeh, univerzálnosť estetiky a transcenciu v umení, čím dekonštruovali postuláty uznávaného českého teoretika umenia Jindřicha Chalupického. Videli javy a problémy aktuálneho vizuálneho umenia v súvislostiach medzi lokálnym a globálnym kontextom. Boli ponorení v procese hľadania adekvátnych výkladových teoretických modelov českého umenia zasadených do širších spoločensko-politických, dejinných a kultúrno-spoločenských kontextov vrátane využívania interdisciplinárnych prístupov filozofie a sociológie. S vášňou objavovali v aktuálnom umení zaujímavé novátorské a invenčné prejavy a umelecké prístupy, nové témy a problémy, ktoré prináša každodenný život a sociálna realita. Mnohým talentovaným umelcom a umelkyniam prekliesňovali cestu prostredníctvom prezentácií na výstavách a pomohli im etablovať sa nielen na českej, ale aj na medzinárodnej scéne. Svoju dôveru a odbornú podporu poskytovali vtedajšej mladej generácii (napr. Milena Dopitová, Tomáš

Hlavina, Tomáš Vaněk, Ján Mančuška), alebo priebežne spolupracovali s príslušníkmi strednej generácie (Jiří David, Jiří Kovanda, Petr Lysáček, Kamera Skura, Jiří Surůvka), ako aj staršej generácie (Karel Malich, Zorka Šáglová). Objavným počínom bola prezentácia a interpretácia tvorby maliarov Jitky a Květy Válových (dvojčatá), ktoré vstupovali na scénu v päťdesiatych rokoch. V ich obrazoch – figurálnych malbách tematizujúcich osobný mýtus so silnými existenciálnymi odkazmi – vycítili úžasnú autentickosť expresívneho maliarskeho prejavu.

Jiří Ševčík v turbulentnom období sociopolitickej, economickej a kultúrnej transformácie vystriedal niekoľko pozícií. Bol hlavným kurátorom Galérie hlavného mesta Prahy (1990 – 1993), súběžne niekoľko rokov intenzívne spolupracoval so súkromnou Galériou MXM, stal sa riaditeľom Zbierky moderného a súčasného umenia Národnej galérie v Prahe (1993 – 1995) a napokon zakotvil na Akadémii výtvarných umení v Prahe (1995), kde v roku 1997 založil Vedeckovýskumné pracovisko AVU (VVP AVU). Stal sa jeho vedúcim a pôsobil tu až do odchodu do dôchodku v roku 2013. Do toho istého roku bol aj pedagógom a vykonával na AVU funkciu prorektora.

Z relevantných výstav v kurátorskej koncepcii Jiřího a Jany Ševčíkovcov môžeme spomenúť projekty, ktoré rezonovali nielen v českom, ale aj slovenskom a medzinárodnom umeleckom a teoretickom diskurze: *Predjarie* (Praha, Galéria hlavného mesta Prahy, 1990, vystavujúci: Gabriel Hošovský, Martin Knut, Miloš Novák, Laco Teren), *Prešparty – Nový sen* (Bratislava, Umelecká beseda slovenská, 1992),⁵ *To, čo zbýva* (Praha, 1993), *Zkušební provoz* (Praha, 1995), *Snížený rozpočet* (Praha, 1997), *Vzdálené podobnosti: Něco lepšího než kosmetika* (Praha, Národná galéria, Veletržní palác, 1999, výstava českého, medzinárodného a slovenského umenia, kurátorská spolupráca za Slovensko Vladimír Beskid), *Forma následuje risk...* (Praha, 2007, spolupráca za Slovensko: Monika Mitášová, Marian Zervan), *Ostrov odporu: Mezi první a druhou moderností 1985 – 2012* (Praha, Národná galéria, Veletržní palác, 2012, spolupráca Edith Jeřábková). Zo zahraničných výstav môžeme uviesť napr. *Tschechische Malerei Heute/Súčasná česká malba* (Esslingen am Neckar, 1989), *Beitrag zum Glück, Junge Kunst der 80er Jahre aus der Tschechoslowakei/Príspevok ku štastiu, mladé umenie 80. rokov z Československa* (Mníchov, 1990), *Praha – Bratislava* (Musées de l'Art Moderne de la Ville de Paris, 1992); *Sirup* (Passinger Fabrik, Mníchov, 1992, na výstave sa predstavili aj Peter Rónai a Július Koller), *Zweiter Ausgang/Second Exit/Druhý východ* (Čáchy, 1993, okrem českých umelkýň a umelcov sa na výstave prezentovali Peter Rónai a Július Koller), *Aspects/Positions. 50 Years of Art in Central Europe 1949 – 1999/Aspekty/Pozície. 50 rokov umenia v strednej Európe 1949 – 1999* (Viedeň, 1999 – Budapešť, Barcelona, Southampton, 2000), *Wall-Paper Dispositive* (Česko-Slovenský pavilón, 7. medzinárodné bienále architektúry v Benátkach, 2001, spoločný česko-slovenský projekt, kurátorský tím: Jiří Ševčík, Marian Zervan, Imro Vaško). Okrem toho sa manželka Ševčíkovci podieľali na kurátorovaní celého radu individuálnych výstav českých umelcov v Nemecku, Rakúsku a vo Francúzsku.

Neoddeliteľnou súčasťou výstavných projektov sú katalógy so sprievodnými textami manželov Ševčíkovcov, ktoré posúvali odborný diskurz o súčasnom vizuálnom umení do širších súvislostí prepájania lokálneho a globálneho kontextu umenia s ohľadom na špecifické geopolitické a kultúrne reálie. Z knižných projektov Jiřího Ševčíka, ktoré sú výstupmi jeho sústavnej dlhoročnej bádateľskej činnosti a sumarizovania vedomostí o českom vizuálnom umení, môžeme uviesť viacero knižných antológií, na ktorých pracoval s tímom na VVP AVU: *České umenie 1938 – 1989* (programy) kritické texty/dokumenty (2001, spolupráca: Pavlína Morganová, Dagmar Dušková), *České umenie 1980 – 2000*. Texty a dokumenty (2011, spolueditorky: Pavlína Morganová, Terezie Nekvindová, Dagmar Svatošová), *Česká a slovenská architektúra 1971 – 2011*. Texty

⁵ Vystavujúci autori: Petr Lysáček, Michal Nesázal, Július Koller, Gabriel Hošovský, Lubo Stacho, Peter Kalmus, Petr Písařík, Jiří David, Peter Rónai, Martin Knut, Dušan Štraus.

a dokumenty (2013, spolueditorka: Monika Mitášová). V roku 2010 zostavila Terezie Nekvindová knihu pozostávajúcu z výberu textov manželov Ševčíkovcov s názvom *Jana Ševčíková – Jiří Ševčík. Texty*, ktorú vydal tranzit.cz a VVP AVU, Praha.

V neposlednom rade treba pripomenúť platformy na prezentáciu kritického teoretického myslenia o vybraných problémoch českého vizuálneho umenia, aké reprezentovali sympóziá a konferencie. Jiří Ševčík bol ich organizátorom alebo spoluorganizátorom a rovnako aktívnym účastníkom. Stali sa nesmierne otvoreným a podnetným priestorom na rozvíjanie odborného a medziodborového diskurzu, pričom Ševčík na tieto podujatia pravidelne pozýval aj kolegov a kolegyne zo Slovenska. Uvedme napríklad sympóziium *České umění 1939 – 1999. Programy a impulzy* (VVP AVU, Praha, 1999, prednášateľky za Slovensko: Jana Geržová, Zora Rusinová) a sympóziium o antológiách českého a slovenského umenia druhej polovice 20 storočia, organizované v spolupráci AVU Praha a VŠVU Bratislava (*a)symetrické historie – zamčené rámce a vytěsněné problémy* (VVP AVU, Praha, 2008, prednášatelia a prednášateľky za Slovensko: Zora Rusinová, Monika Mitášová a Marian Zervan, Miroslav Marcelli, Jana Geržová, Katarína Rusnáková, autorky príspevkov: Alexandra Kusá, Alena Kubová).

K ďalším aktivitám Jiřího Ševčíka patrila jeho kurátorská činnosť v Galérii Rakúskeho kultúrneho centra v Prahe, konzultačná činnosť v iniciatíve tranzit.org, aktívne pôsobil pri formovaní zbierky Kontakt stredoeurópskeho umenia (Erste Bank Group), bol členom medzinárodnej poroty Essl Award a pod. Za svoju bohatú teoretickú, kurátorskú, kritickú a pedagogickú činnosť získali manželka Ševčíkovci celý rad významných ocenení, napríklad v roku 2005 im udelili na Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave čestný titul doctor honoris causa, v roku 2007 dostali Rakúsky čestný kríž pre vedu a umenie, v roku 2011 Cenu Ministerstva kultúry Českej republiky za prínos k rozvoju českej kultúry a v roku 2018 Cenu Ministerstva kultúry za celoživotné dielo, predovšetkým za výnimočnú kurátorskú, teoretickú a pedagogickú činnosť, ako aj za propagáciu českého a slovenského výtvarného umenia v medzinárodnom kontexte.

Niekoľko osobných spomienok na Jiřího

S Jiřím Ševčíkom som sa zoznámila na konci osemdesiatych rokov na konferencii venovanej architektúre a urbanizmu, ktorá sa konala v Českých Budějoviciach. Z oficiálneho odborného programu si nepamätám takmer nič, ale uchovali sa mi celkom živé pamäťové stopy na neformálne rozhovory s kolegami architektmi, v rámci ktorých dominovalo nesmierne pútavé rozprávanie kunsthistorika Jiřího Ševčíka o postmodernej architektúre a umení na Západe, ktoré obsahovalo okrem iného aj referencie na Umberta Eca a jeho Doslov k románu *Meno ruže*. Boli to skvelé a veľmi inšpiratívne debaty. Pre Jiřího Ševčíka sa počas totality stali akosi existenciálnou bázou teória a dejiny architektúry, ktoré boli menej presiaknuté ideológiou. To bol aj môj prípad, keďže som po absolutóriu pracovala na Útvare hlavného architekta okresu Žilina, kde bolo mojou agendou historické jadro mesta a príprava komplexných materiálov na jeho vyhlásenie za mestskú pamiatkovú rezerváciu. Popri tom som sa snažila venovať súčasnému výtvarnému umeniu – slovenskému, českému i svetovému. Jiřího a Janu Ševčíkovcov som však lepšie spoznala, keď v lete 1992 prišli ako kurátori otvoriť monografickú výstavu Milana Knížáka do Považskej galérie umenia v Žiline. Vtedy sme si všetci užívali veľkorysý priestor na odbornú komunikáciu a zistili sme, že v mnohých otázkach, ktoré sa týkajú českého, slovenského a euroamerického umenia, máme podobné názory. V roku 1997 nás Zuzana Bartošová všetkých troch pozvala na stredoeurópske sympóziium výtvarného umenia *preMOSTenie*, ktoré sa konalo v Dunajskom múzeu v Ostrihome. Mne pripadla úloha moderovania sympóziá a diskusie, ďalšími aktívnymi účastníkmi boli okrem Zuzany Bartošovej Lóránd Hegyi, riaditeľ Múzea moderného umenia Nadácie Ludwig vo Viedni, Katalin Néray, riaditeľka Múzea súčasného umenia Ludwigovej zbierky v Budapešti, Vladimír

Beskid, Gábor Hushegyi a iní. Súčasťou sympózia boli miestne špecifické inštalácie slovenských a zahraničných umelcov v priestore torza Mostu Márie Valérie v Štúrove a niekoľko performancií. Aj vtedy išlo o nezameniteľnú príležitosť na dlhé diskusie o umení, ktoré sa týkali status quo slovenskej a českej umeleckej scény a porovnávania ich silných a slabých stránok vo vzťahu k medzinárodnému umeniu. Signifikantný medzník vo vzájomných vzťahoch s Jiřím Ševčíkom nastal na začiatku roka 1999, keď ma Jiří oslovil s mimoriadnou ponukou na medzinárodnú kurátorskú spoluprácu. Ševčík patril do početného tímu spolukurátorov rozsiahlej medzinárodnej výstavy *Aspects/Positions. 50 Years of Art in Central Europe 1949 – 1999*, organizovanej v Múzeu moderného umenia Nadácie Ludwig vo Viedni, ktorú zaštitoval hlavný kurátor výstavy a riaditeľ múzea Lóránd Hegyi. Úlohou spolukurátorov participujúcich krajín strednej Európy (Rakúsko, Maďarsko, Poľsko, nové štáty bývalej Juhoslávie, Česko)⁶ bolo pripraviť koherentný výber diel za svoju krajinu so stanovenou „kvótou“ 30 umelcov. Jiří Ševčík sa zachoval ako nesmierne korektný kolega, ktorý ma oslovil, aby som za Slovensko spolukurátorovala výstavu a veľkoryso mi prepustil z celkovej kvóty 30 umelcov pre Česko, teraz už Česko a Slovensko, 16 umelcov a umelkyň, pričom sám si nechal pre českú scénu 14 výtvarníkov a výtvarníčok. Argumentoval tým, že Česko a Slovensko sú už dva samostatné štáty a že on sa necíti byť kompetentným, aby urobil výskum, výber autorov a napísal text aj za slovenskú stranu. Vybral si ma preto, že som počas deväťdesiatych rokov realizovala sériu zaujímavých kurátorských projektov v žilinskej Považskej galérii umenia. V čase, keď som bola v slobodnom povolaní, mi prišla táto ponuka – výzva – vhod, ale zároveň som si uvedomovala veľkú zodpovednosť. Lóránd Hegyi ma kooptoval ako rovnocennú partnerku do medzinárodného tímu spolukurátorov a spolukurátoriek. Ševčíkovo gesto som si nanajvýš vážila, považovala som ho za prejav kolegiálnosti a prajnosti staršieho kolegu. Počas našich pravidelných pracovných porád vo Viedni až do vernisáže výstavy v decembri 1999, ako aj v období, keď som od augusta 1999 do novembra 2000 pôsobila ako riaditeľka Zbierky moderného a súčasného umenia vo Veletržnom paláci v Národnej galérii v Prahe, som mala možnosť ešte lepšie spoznať končizné odborné názory Jiřího Ševčíka, jeho nesmierny rozhľad a vedomosti v umení, kultúre a spoločenských vedách, ktoré boli kryté morálnou integritou jeho osobnosti a profesionálnym étosom. Okrem otvorenosti a tolerancie mu nechýbala ani sebareflexia, sklon k pochybovaniu, na druhej strane ho charakterizovala ľudskosť, radosť z komunikácie, vášnivých debát i polemík, ktorých súčasťou sa stal inteligentný humor, irónia a sebaíronia. Úprimne ma potešilo, keď sa víťazom medzinárodného výberového konania na prvý integrovaný česko-slovenský projekt na 7. bienále architektúry v Benátkach (2000) stal návrh pražsko-bratislavského tímu kurátorov Jiřího Ševčíka, Mariana Zervana a Imra Vaška *Wall-Paper Dispositive* (spolupráca s filozofmi Václavom Bělohradským a Miroslavom Marcellim). Zasadnutie medzinárodnej komisie bolo umocnené prostredím, v ktorom som ho zorganizovala – uskutočnilo sa v skvoste funkcionalistickej architektúry, vo vile Tugendhat v Brne. Spoločná expozícia na bienále architektúry v pavilóne Českej a Slovenskej republiky, ktorá na komplexnej úrovni tematizovala problémy panelových sídlisk postsocialistického Česka a Slovenska, zaznamenala medzinárodný úspech u odbornej i kultúrnej verejnosti. Posledná pracovná spomienka na Jiřího Ševčíka je spojená s dôležitou medzinárodnou výstavou *Beyond Preconceptions: The Sixties Experiment/Bez predsudkov: Experiment šesťdesiatych rokov*, ktorej autorkou bola významná teoretička umenia a kurátorka Milena Kalinovská, pôvodcom Češka, dlhodobo žijúca a pracovne pôsobiaca v USA. Výstavu, ktorú pod gesciou Independent Curators International New York koncipovala a zorganizovala Kalinovská, som negociovala a dohodla jej premiéru vo Veletržnom paláci na začiatku novembra

6 Dunja Blažević — bývalá Juhoslávia a spolupráca: Bojana Perić – Srbsko, Melika Husedžinović – Bosna a Hercegovina, Branka Stipančić – Chorvátsko, Nebojša Vilić – Macedónsko, Petar Čuković – Čierna Hora, Igor Zabel – Slovinsko; Anda Rottenberg – Poľsko; Katalin Néray – Maďarsko, Jana a Jiří Ševčíkovci – Česko.

2000.⁷ Sprievodná kniha vydaná k výstave obsahuje päť zásadných štúdií, kde medzi autormi figurujú okrem Mileny Kalinovskej, Paula Herkenhoffa, Michaela Newmanna a Lawrencea R. Rindera aj Jiří a Jana Ševčíkovci s výborným príspevkom *Šesťdesiate roky a Východ*. Novátorsky poňatá výstava sa stretla v Prahe s priaznivou odbornou recepciou, okrem dvoch kritických textov Mileny Slavicekej a Milana Knížáka, na ktoré som reagovala recenziou výstavy v časopise *Ateliér* č. 2001/3.⁸ Potešilo ma, že ma Jiří Ševčík za ňu pochválil. Po návrate na Slovensko v roku 2000 sme sa s Jiřím stretávali sporadicky na vernisážach výstav v Prahe, Brne, na medzinárodnom bienále v Benátkach, keď som bola v roku 2001 kurátorkou expozície v pavilóne Českej a Slovenskej republiky *Pozvanie na návštevu* (Ilona Németh, Jiří Surůvka) a naposledy v roku 2015, keď som sa kurátorsky zhostila projektu Jiřího Davida *Apoteóza*. Bolo milým prekvapením opäť stretnúť Jiřího Ševčíka osobne na benátskom bienále, ktoré navštevoval rád z prirodzeného záujmu o nové pohyby v aktuálnom svetovom umení. To je moja posledná spomienka na Jiřího, ktorého útlá postava prechádzajúca sa v bielom prázdne Davidovej expozície, so skúmovým, ale láskavým pohľadom a jemným úsmevom, mi zostala v pamäti.

Bolo mi ctou poznať Jiřího Ševčíka, diskutovať s ním o umelcoch, umelkyniach a vizuálnom umení vrátane jeho inštitucionálneho kontextu v podmienkach obnovujúcej sa demokratickej spoločnosti, sprevádzanej rôznorodými problémami a konfrontovať ich s diverzifikáciou umenia v globálnom meradle. Som rada, že sa naše odborné a ľudské siločiarly niekoľkokrát stretli vo forme obohacujúcej spolupráce na zaujímavých podujatiach a projektoch. Veľmi by som si priała, aby sa aj mladšia generácia zoznámila s kurátorskými projektmi a textami Jiřího a Jany Ševčíkovcov, z ktorých mnohé sú dodnes inšpiratívnymi zdrojmi poznania.

PhDr. Katarína Rusnáková, PhD., kurátorka, historička a teoretička umenia. Od roku 2006 je vedúcou Katedry teórie a dejín umenia na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Venuje sa výskumu svetového a slovenského vizuálneho umenia druhej polovice 20. storočia a 21. storočia, najmä videoumeniu, digitálnemu umeniu a rodovým otázkam. Je autorkou viacerých kníh, ktoré sú venované mediálnemu umeniu a v jeho kontexte aj reflexii problémov feminizmu a rodu, napr. *História a teória mediálneho umenia na Slovensku* (2006), *Dve štúdie: Rodové aspekty v súčasnom vizuálnom umení na Slovensku/Gilles Deleuze a myslenie o filmovom obraze* (2009), *Premietané obrazy v digitálnom veku. Súčasný videoumenie v múzeu umenia a galérii* (2018). Rozsiahlou štúdiou prispela do monografie *Pavlna Fichta Čierna* (2014). Priebežne publikuje texty a štúdie v odborných periodikách a zborníkoch z konferencií, napr. *Rodové aspekty súčasného umeleckého diskurzu* (2012), *Reakcia na pandémie AIDS v USA: nové formy kultúrneho aktivizmu a vizuálne umenie tematizujúce politiku identity, problémy rodu a trauma* (2020). rusnukem@gmail.com

7 Prezentovali sa na nej takí ikonickí umelci, ako Joseph Beuys, Marcel Broodthaers, Lygia Clark, Hanne Darboven, Betty Goodwin, Victor Grippo, Eva Hesse, John Latham, Sol LeWitt, Ilja Kabakov, On Kawara, Jiří Kolář, Edward Krasínski, Anna Maria Maiolino, Cildo Meireles, Karel Malich, Mangelos, Piero Manzoni, Bruce Nauman, Hélio Oiticica a Lawrence Weiner.

8 RUSNÁKOVÁ, Katarína. Konceptuální umění jako nedokončený projekt. In *Ateliér*, 8. 2. 2001, č. 3, s. 3.